

1. PRZEDMIOT KONSERWACJI.

Ambona z kościoła p.w. św. Jerzego w Kamienicy. Przyścienna, nadwieszana, ze schodami osłoniętymi balustradą, prowadzącymi z prezbiterium. Korpus wieloboczny, ze zwisem ozdobionym motywami roccaille. Przedpiersie podzielone wąskimi listwami; w polach siedzące postacie czterech Ewangelistów z symbolami i księgami. Baldachim z podwieszoną girlandą. Na brzegach baldachimu siedzące postacie czterech Ojców Kościoła. W zwieńczeniu, na tle promienistej glorii stoi figura Chrystusa jako Salwatora mundi. Ambona polichromowana w formie brązowej marmoryzacji, figury polichromowane wielobarwnie¹.

Autor obiektu: nieznany, warsztat śląski.

Wymiary obiektu: wysokość 600 cm, szerokość 300 cm, głębokość 120 cm.

Datowanie obiektu: 2 poł. XVIII w.

Technika wykonania: ambona drewniana, polichromowana, złocona.

2. STAN ZACHOWANIA OBIEKTU.

Ambona jest w złym stanie. Ambona jest zabrudzona kurzem kopciem i sadzą, miejscami pochłapana farbą. Naturalna praca drewna i starzenie materiału spowodowało powstawanie szczelin w miejscach łączenia desek. Procesy starzenia wpłynęły na osłabienie połączeń desek i profili architektonicznych. W wielu miejscach widać poprzednie remonty ambony (nieudolnie wykonane kity, rekonstrukcje czy połączenia). Gdziekolwiek ornamenty są połamane i popękane. Występują braki elementów złoconej snycerki oraz elementów rzeźb (np. atrybutów Świętych). W wielu miejscach występują wykruszenia gruntów i przetarcia. Na wielu ornamentach zaobserwowano ubytki w partii zaprawy. Złocenia są miejscami przecierane do drewna. Ornamenty są porysowane i poobijane.

Poza tym ambona jest uszkodzona przez owady, które zainfekowały całą konstrukcję ambony oraz jej ornamenty i elementy wystroju. Otwory po penetracji przez owady widoczne są na całej powierzchni ambony, a z pęknięć wysypuje się mączka drzewna. Wiele elementów rzeźbiarskich i snycerskich jest mocno osłabiona.

Ambonę pokryto wtórną, brązową marmoryzacją z ugrowymi smugami o delikatnym użyciu. Na podstawie oględzin możemy stwierdzić, że jest to polichromia pochodząca prawdopodobnie XIX wieczy. Pod brązową polichromią uwidacznia się wcześniejsza, gładka polichromia w kolorze kości słoniowej, będąca pierwszą warstwą historyczną.

Wszystkie ornamenty złocone, pokryte brązem miedzianym lub szlagmetalem, które bardzo pociemniały pociemniały i straciły blask.

3. WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE.

¹ Opis na podstawie Karty inwentaryzacyjnej obiektu autorstwa OWKZ.

Ze względu na bardzo duże znaczenie artystyczne ambony, stanowiącej znakomity przykład zabytku stylu rokoko, głównym celem prac konserwatorskich będzie przywrócenie jej wartości ekspozycyjnej. Dlatego konieczne jest przeprowadzenie konserwacji i restauracji wszystkich elementów ambony. Wykonane zostaną następujące działania konserwatorskie i restauratorskie:

- dokładne oczyszczenie zabytku z wieloletnich zabrudzeń,
- przywrócenie pierwotnego wyglądu złocień (uzupełnienie i rekonstrukcja z zastosowaniem materiałów analogicznych z oryginałem),
- ewentualne usunięcie wtórnych nawarstwień niekorzystnie wyglądających lub przeszkadzających w odbiorze wizualnym (poprzednich napraw i „restauracji”) o r a z zastanowienie się nad odsłonięciem oryginalnej warstwy malarskiej.

W związku z dobrze zachowaną polichromią wtórną (prawdopodobnie XIX wieczną), wykonaną w formie brązowej marmoryzacji z ugrowymi smugami, z delikatnym użyciem, o estetycznym wyglądzie, proponuje się rozważenie pozostawienia i przeprowadzenia konserwacji w/w warstwy malarskiej. Zakres usuwania przemałowań powinien zostać określony komisyjnie z udziałem OWKZ po wykonaniu badań odkrywkowych.

Ze względu na znaczne uszkodzenie drewna przez owady należy zwrócić uwagę na zabieg impregnacji strukturalnej drewna, aby wykonać go z dużą dokładnością i użyciem materiałów, które pozwolą wnikić w strukturę drewna obiektu.

Wszelkie zabiegi konserwatorskie poprzedzone zostaną wykonaniem fotograficznej dokumentacji konserwatorskiej. Po przeprowadzonych pracach zostanie opracowana dokumentacja opisowa i fotograficzna.

4. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH AMBONY.

1. Wstępne oczyszczenie z kurzu i zanieczyszczeń powierzchniowych ambony.
2. Demontaż rzeźb, ornamentów i in. ruchomych elementów ambony.

3. Usunięcie nawarstwień pochodzących z poprzednich restauracji: zakres usuwania przemałowań powinien zostać określony komisyjnie z udziałem OWKZ (*środki do zmiękczenia i usuwania powłok lakierniczych*).
4. Dezynfekcja i dezynsekcja ambony (*preparat Biotin R i preparat PER-XIL 10*).
5. Położenie pęcherzy, łusek, rozwarstwień oraz przywrócenie przyczepności polichromii i złocień do podłoża (*Impregnat Sealer 123A Kölner KGKG System*).
6. Impregnacja strukturalna - utwardzanie osłabionego drewna poprzez zanurzenie w roztworze żywicy akrylowej wzmacniającej strukturę drewna (*nasycenie roztworem żywicy akrylowej Hekol L-50 w toluenie*).
7. Sklejenie rozstępów i pęknięć drewna w miejscach ich występowania (*klej akrylowy, żywica epoksydowa*).
8. Rekonstrukcja ubytków drewna ornamentów i innych elementów ambony (*sezonowane drewno, specjalistyczne masy formierskie, odlewy z żywicy syntetycznej Epidian 5 + PAC*).
9. Uzupełnienie ubytków drewna (*kity akrylowe i epoksydowe, Araldite SV 427 + Indurente HV 427*).
10. Uzupełnienie ubytków zaprawy w obrębie polichromii i złocień (*zaprawa kredowo-klejowa*).
11. Scalenie i rekonstrukcja ubytków warstwy złocień i ewentualnych srebrzeń (*złoto, srebro płatkowe na bolus naturalny na poler i mikstion żywiczny na mat*).
12. Scalenie ubytków warstwy polichromii (*farby akrylowe Akademie Acryl Schmincke*).
13. Rekonstrukcja polichromii w miejscach rozległych ubytków (*jw.*).
14. Nałożenie werniksu końcowego na polichromię ambony (*werniks akrylowy*).
15. Montaż ambony.
16. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej.

5. OBMIAR PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH.

Wymiary ambony:

- wysokość ambony – 600 cm,
- wysokość kosza ambony – 160 cm,
- szerokość kosza ambony – 99 cm,
- wysokość balustrady schodów – 115 cm,

- szerokość ścianki kosza – 45 cm,
- wymiary rzeźb Ewangelistów – szerokość 50, wysokość 70 cm,
- wymiary rzeźb Ojców Kościoła – szerokość 70, wysokość 90 cm,
- wymiary rzeźby Boga Ojca - szerokość 50, wysokość 100 cm,
- wysokość kolumnienki – 65 cm,
- długość schodów – 260 cm,
- szerokość schodów – 80 cm,
- ilość stopni – 10 szt,

Zestawienie powierzchni ambony poddanych konserwacji w dm²:

- powierzchnia drewna polichromowanego: 1030 dm²,
- powierzchnia rzeźb: 600 dm²,
- powierzchnia elementów złożonych: 400 dm²,
- powierzchnia schodów i wnętrza kosza: 1300 dm²